

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดประสบการณ์ ตลอดจนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของคนในชาติ วัลลีย์ ธารัญญ (2540 : 1) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของภาษาไว้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ด้วยกันทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน และภาษายังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งของผู้เป็นเจ้าของอีกด้วย ภาษาจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ภาษาจะงอกงามหรือเสื่อมขึ้นอยู่กับผู้เจ้าของภาษา หากเจ้าของภาษาใช้ภาษาในการสื่อสารได้ถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ก็ไม่เกิดปัญหาแต่ถ้าใช้ภาษาไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและเกิดผลเสียหายต่างๆ ที่ไม่สามารถคิดตามมาได้

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา (2524 : 1) ได้ทรงให้ทัศนะว่าภาษาทุกภาษาถูกสร้างมาเป็นเวลาช้านานจากความคิดและการตกลงกันของคนในชาติ ภาษาจะแสดงวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมประจำชาติ

ดังนั้นความสำคัญของภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละชาติจึงมีผลสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยประเทศต่างๆ ทั่วโลกเมื่อมีการติดต่อสื่อสารโดยมีการใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง และรวมถึงการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม จึงทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและมีการรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือและปกป้องผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน รวมถึงพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนการสืบทอดเอกลักษณ์ทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ให้มีความโดดเด่นและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มประเทศนั้นๆ เฉกเช่นประเทศในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มมีการรวมกลุ่มในนามของสมาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย ประเทศกลุ่มสมาชิกจำนวน 10 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ดารุสซาลาม และจะมีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการในปี 2558 เพื่อดำรงไว้ซึ่งความร่วมมือด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การค้า รวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละ

ชาติไว้ เพื่อแสดงไว้ซึ่งลักษณะอันโดดเด่นของชาวเอเชีย ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทุกๆ ด้าน แต่ก่อนที่จะมีการรวมกลุ่มอย่างจริงจัง ขณะนี้ประเทศในกลุ่มสมาชิกดังกล่าว มีการตื่นตัวในเรื่องของการเรียนรู้และฝึกฝนด้านภาษาหลายๆ ภาษา และสำคัญที่สุดคือภาษาอังกฤษ เพราะเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อเรื่องของการค้า และการทำธุรกิจร่วมกัน ก่อให้เกิดผลดีด้านการลงทุนทำธุรกิจ เกิดงานทำและการจ้างงานมากมาย ซึ่งเป็นผลดีกับคนที่สามารถพูดหรือใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้คล่องแคล่วย่อมที่จะได้เปรียบมากกว่าคนอื่นๆ

กล่าวคือ ต่อไปนี้การติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคลในสังคมปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ในสังคมของตนเองเท่านั้น หากแต่ยังต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่อยู่ต่างสังคม ต่างชาติ ต่างภาษา และต่างวัฒนธรรมซึ่งเราเรียกว่าเป็นการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Communication) ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมประเทศไทยและคนไทยเข้าสู่สมาคมอาเซียน เราจึงต้องให้ความสำคัญกับการสอนภาษาภายในประเทศ หันกลับมาใส่ใจผู้เรียนที่เรียนภาษาที่สอง โดยเฉพาะการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ และมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือผู้เรียนจะต้องมีความสามารถตัดสินใจได้ว่า ภาษาที่ตนใช้นั้นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ไวยากรณ์หรือไม่ เป็นภาษาที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมหรือไม่ นอกจากนี้ยังต้องทราบว่าภาษาที่ตนใช้เป็นภาษาที่คนในสังคมนิยมใช้กันจริงหรือไม่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดีย่อมต้องรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้ดีเช่นกัน ดังที่บราวน์ (Brown, 2000 : 177) มีความเห็นพร้อมๆ กับลิโด (Lido, 1968 : 23) ว่า ภาษาและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก จนยากที่จะแยกภาษาออกจากวัฒนธรรมได้ ภาษาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมและเป็นตัวสื่อให้ผู้คนได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรม ผู้เรียนก็จะเข้าใจและสามารถใช้ภาษานั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล นอกจากนี้ ซีลเย่ (Seelye, 1993 : 10) มีความเห็นคล้ายๆ ว่า การเรียนรู้ภาษาเพียงอย่างเดียวแต่ขาดซึ่งความเข้าใจในวัฒนธรรมของภาษาที่เรียนนั้น จะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนขาดความเข้าใจในเรื่องของกาลเทศะในการพูดว่า เรื่องใดควรพูดเมื่อไร และเรื่องใดไม่ควรพูดในเวลาใด

ดังนั้นในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ครูผู้สอนควรตระหนักไว้เสมอว่าการติดต่อสื่อสารกันระหว่างคนที่มีความแตกต่างกันนั้นจะมีข้อจำกัด ทั้งในด้านตัวเนื้อภาษา และในด้านของพื้นฐานทางวัฒนธรรม ดังนั้น ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้และมีความเข้าใจกันในด้านวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษาจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนภาษาได้ดีขึ้นเพราะเกิดความเข้าใจในแนวคิด คำนวนภาษา ความรู้สึกและภูมิหลังของเจ้าของภาษาได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ฉะนั้นในการสอนภาษาต่างประเทศ ครูควรเปรียบเทียบภาษาไทยของนักเรียน กับภาษาต่างประเทศที่นักเรียนกำลังเรียน เพื่อหาความแตกต่างของภาษาทั้งสอง และนำความแตกต่างที่เป็นปัญหานั้นมาสอน สำหรับการเปรียบเทียบวัฒนธรรม ครูควรเปรียบเทียบในเรื่องรูปแบบของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ทั้งในด้านความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ในขณะเดียวกัน ชาวต่างประเทศก็ให้ความสนใจเรียนภาษาไทยกันมากเช่นกัน ซึ่งมีทั้งที่เข้ามาเรียนตามหลักสูตรของสถาบันต่างๆ และเรียนด้วยตนเองจากแบบเรียนสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศที่มีขายทั่วไป ดังที่ ปรีชา หิรัญประดิษฐ์ (2545 : 54) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ชาวต่างประเทศเรียนภาษาไทย ทั้งผู้ที่เรียนในชั้นและผู้เรียนด้วยตนเองต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกันคือ ต้องการสื่อสารกับคนไทยและต้องการใช้ในการทำงาน ส่วนสาเหตุอื่นๆ คือ ต้องการเข้าใจภาษาวรรณกรรมและวัฒนธรรมไทย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเทศไทยและต้องการพูดให้คล้ายกับเจ้าของภาษาที่ผู้สอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ จะต้องตระหนักว่าการสอนภาษานั้นไม่ใช่ให้ความรู้เพียงแค่ฟัง พูด อ่าน เขียน เท่านั้น แต่จะต้องสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมและสถานการณ์ในการใช้ภาษานั้นๆ อย่างเหมาะสม การศึกษาภาษานั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะต้องคำนึง ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ ดังที่ เพลินจิตร์ ภูติ (2546 : 4) ได้กล่าวว่าหากผู้เรียนภาษาไทยเข้าใจถึงวัฒนธรรม ค่านิยมของคนไทย ตลอดจนวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อสื่อความหมายตามเจตนา จะสามารถให้ผู้เรียนเลือกใช้คำในการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่นและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง อีกทั้งยังถือเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรมและค่านิยมไทยให้ชาวต่างชาติได้รับรู้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีวิไล พลมณี (2545 : 191-192) ที่ว่าในการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ข้อควรคำนึงที่ต้องใช้ก็คือหลักการและถ้อยคำที่เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ของการสนทนา ภาษาที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมไทยที่ผู้เรียนชาวต่างประเทศจะประสบความสำเร็จเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ที่น่าสนใจ สามารถทำความเข้าใจได้ เช่น คำทักทายที่คนไทยชอบถามว่า กินข้าวหรือยัง ไปไหนมา ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนรู้จักใช้และอธิบายถึงความรู้สึกในขณะที่ผู้พูดพูดเช่นนั้น คำบางคำที่น่าสนใจสำหรับชาวต่างประเทศเพราะเขาไม่มีเหมือนภาษาไทย เช่น คำลงท้ายต่างๆ ลี ชี ละ นะ นะ รี เหรอ ครับ ค่ะ ค่ะ จ๊ะ จ๊ะ จ๋า ขา คำอุทานจำพวก พุท โธ โธ เอ๊ย ว้าย ล้วนทำให้การเรียนภาษาไทยมีชีวิตชีวาเพราะเป็นภาษาที่มีชีวิตอยู่จริงในสังคมของผู้พูดภาษาและเป็นแบบของภาษาที่เพศต่างกันย่อมใช้ต่างกัน

สำหรับนักเรียนไทย ในด้านการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กันได้โดยผ่านสื่อมากมาย เช่น

แบบเรียน หนังสือคู่มือ นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เพลง และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แต่ทำไมผู้เรียนยังใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดคำแนะนำในเรื่องของการใช้ภาษาตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ดังนั้นผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำได้ดีกว่าศึกษาด้วยตนเอง โดยผ่านในระบบการศึกษา ซึ่งมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดโดยใช้สื่อต่างๆ ซึ่งสื่อที่ใช้มากและบ่อยที่สุดในชั้นเรียน คือแบบเรียนภาษาอังกฤษ แต่ยังคงพบปัญหาหลายประการเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ คือนักเรียนไทยยังขาดความเข้าใจทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และทำให้การเรียนภาษาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมักละเลยที่จะสอนเนื้อหาต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในบทเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมนั้นๆ ประการที่สองคือ การขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษามีเพียงแต่มีส่วนทำให้การสื่อสารที่ผ่านการฟังและการพูดล้มเหลวเท่านั้น การอ่านที่ขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมก็มีผลต่อความเข้าใจด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ เนื่องจากทักษะการอ่านนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนภาษาและการประกอบอาชีพในอนาคต เพราะในระบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษทุกรายวิชาจะกำหนดให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าตนเอง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, 2549) ดังนั้นการสอน ผู้สอนจึงจำเป็นต้องรู้ว่ามีหัวข้อวัฒนธรรมใดบ้าง และเนื้อหาวัฒนธรรมใดบ้างที่ปรากฏในบทอ่านภาษาอังกฤษ ก่อนการสอนเรื่องวัฒนธรรมให้กับนักเรียน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว นักการศึกษาไทยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในหลักสูตรภาษาอังกฤษทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกล่าวถึงจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ว่า เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศอื่น อันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวไว้อย่างใกล้เคียงกัน คือเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และเพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าร่วมหรือจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้ตามความเหมาะสม ครูผู้สอนจึงควรให้ความรู้ทางวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กับการสอนทักษะทางภาษา โดยการสนใจและศึกษาวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่อ่าน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้มากขึ้น เพราะถ้าหากครูไม่สอน

วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาควบคู่กันไปด้วยแล้ว ก็เหมือนกับการสอนสัญลักษณ์ที่ไม่มีความหมายนั่นเอง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร จึงมีความสนใจและเห็นความจำเป็นของวัฒนธรรมกับภาษาว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก กล่าวคือ การที่นักเรียนจะสามารถบรรลุเป้าหมายไม่ว่าจะเป็น การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนออกประกอบอาชีพตั้งแต่จบการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็ตาม นักเรียนต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางด้านภาษา และมีความเข้าใจในเรื่องของวัฒนธรรมต่างชาติเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ ความเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาอังกฤษจึงเห็นความสำคัญใน การสอนภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียน และสอดแทรกความรู้ด้านเนื้อหาวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาไป พร้อมกัน โดยใช้แบบเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาและ วัฒนธรรม และเนื่องจากผู้เรียนต้องใช้ประกอบการเรียนในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยจึงเห็นว่ การสอนโดยใช้บทอ่านภาษาอังกฤษในแบบเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องของภาษาและ เข้าใจเรื่องของวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ได้อย่างละเอียดลึกซึ้งมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ครูจึง ต้องมีวิธีการถ่ายทอดความรู้พร้อมด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจให้แก่ผู้เรียน ก็จะช่วย ขจัดปัญหาความเบื่อหน่ายต่อการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสนุก กกับการเรียนรู้เรื่องของวัฒนธรรมที่มีความเหมือนและความแตกต่างกับวัฒนธรรมไทย ดังนั้น ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจลักษณะด้านวัฒนธรรมของภาษาอังกฤษและสามารถ อธิบายความเหมือนและความแตกต่างกับวัฒนธรรมในเนื้อหาบทอ่านได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาการวิเคราะห์วัฒนธรรมที่พบในแบบเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร จากแบบเรียนภาษาอังกฤษคือ ชุด Super Goal เล่มหนึ่ง สอง และสาม (Manuel dos Santos, 2004) กับแบบเรียนชุด My World เล่ม หนึ่ง สอง และสาม (Manuel dos Santos, 2006) ซึ่งแบบเรียนทั้งสองชุดออกแบบโดยเจ้าของภาษา คนเดียวกัน ผู้วิจัยได้นำแบบเรียนทั้งสองชุดมาวิเคราะห์ เพราะเป็นแบบเรียนที่เป็นที่นิยมใช้ใ นการเรียนการสอนมากที่สุด ในจังหวัดชุมพร โดยผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากการสำรวจความนิยมเลือกใช้ แบบเรียนทั้งสองชุดจากเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร และเพื่อศึกษา จำแนก ลำดับความสำคัญ ของลักษณะของวัฒนธรรมและเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรม ต่างประเทศ ที่พบในบทอ่านภาษาอังกฤษในแบบเรียน ทั้งนี้เพื่อประมวลข้อมูล รายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน ประกอบการอ่านให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาครูผู้สอน

ภาษาอังกฤษ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนการนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนให้กับนักเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร ดังนั้น การวิเคราะห์เชิงวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในบทอ่านในแบบเรียนภาษาอังกฤษ จึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพรเป็นอย่างยิ่ง และทำให้ผู้เรียนภาษาต่างประเทศเข้าใจถึงภาษา วัฒนธรรมและวิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความตามเจตนานั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่น และรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และการศึกษาในครั้งนี้ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในบทอ่านในแบบเรียนภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร
2. เพื่อลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในบทอ่านในแบบเรียนภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน
3. เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนความรู้ทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏอยู่ในบทอ่านในแบบเรียนภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านการศึกษาแบบเรียนภาษาอังกฤษ

ประชากร คือ แบบเรียนภาษาอังกฤษที่ใช้ในการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร

กลุ่มตัวอย่าง คือ แบบเรียนภาษาอังกฤษที่ศึกษาได้มาจากการสำรวจของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร เกี่ยวกับการใช้แบบเรียนที่นิยมใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร จำนวน 2 ชุด รวม 6 เล่ม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

วัฒนธรรมที่แฝงในบทอ่านในแบบเรียนภาษาอังกฤษ 2 ชุด จำนวน 6 เล่ม โดยวิเคราะห์แบ่งเนื้อหาทางวัฒนธรรมเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ 1) หัวข้อวัฒนธรรมเกี่ยวกับลักษณะการใช้ภาษา 2) หัวข้อวัฒนธรรมเกี่ยวกับการบรรยายลักษณะ 3) หัวข้อวัฒนธรรมเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม

และบทบาท 4) หัวข้อวัฒนธรรมเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในสถานที่ และ 5) หัวข้อวัฒนธรรมเกี่ยวกับกิจกรรมความบันเทิง

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ เนื้อหาวัฒนธรรม

ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนความรู้ทางวัฒนธรรม

4. ขอบเขตด้านวิธีการ

ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์วัฒนธรรมจากบทอ่านและจำแนกเนื้อหาตามหมวดหมู่ ได้แก่ เรื่องคน เรื่องสัตว์ เรื่องสถานที่ เรื่องพืชและต้นไม้ เรื่องอาหารและสุขภาพ เรื่องเทศกาลและความบันเทิง เพื่อนำเสนอในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5. ขอบเขตด้านเวลาในการศึกษา

แบบเรียนภาษาอังกฤษที่นำมาวิเคราะห์มีทั้งหมดจำนวน 6 เล่มที่ใช้ในปีการศึกษา 2553 – 2554 โดยดำเนินการวิเคราะห์ในภาคเรียนที่ 1 / 2553

6. กรอบแนวคิดการวิเคราะห์วัฒนธรรม

ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อวัฒนธรรมที่แสดงรูปแบบ และรายละเอียดทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนเหมาะสมกับการนำมาวิเคราะห์เนื้อหาบทอ่านภาษาอังกฤษโดยอ้างอิงหัวข้อวัฒนธรรมจากนักการศึกษาทั้งหมด 4 ท่าน คือ ฟินอคเชียโร (Finnochiaro, 1969 : 31-35); บรูคส์ (Brooks, 1988 : 123-128); แชสเทียน (Chastian, 1976 : 382) และสุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532 : 34) ได้หัวข้อวัฒนธรรมทั้งหมดจำนวน 45 หัวข้อและนำมาจัดเป็นกลุ่ม ได้จำนวน 5 กลุ่ม

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในบทอ่านภาษาอังกฤษ หมายถึง หัวข้อที่ปรากฏเนื้อหาทางวัฒนธรรมในบทอ่านภาษาอังกฤษ (Reading Texts) ที่พบในแบบเรียนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของแบบเรียนชุด Super Goal และแบบเรียนชุด My World ปรากฏดังนี้

1. หัวข้อวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้ภาษา หมายถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ด้วยการใช้คำ วลี ประโยค สำนวน คำแสดง บทสนทนา และป้ายประกาศ

2. หัวข้อวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการบรรยายลักษณะ หมายถึง การบรรยายลักษณะของคน สัตว์ พืช สถานที่ อาหาร และเทศกาลต่างๆ อันได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพ เพศ อายุ สัญชาติ ที่อยู่อาศัย แหล่งกำเนิด นิสัยใจคอ ความสนใจ อารมณ์ความรู้สึก

3. หัวข้อวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมและบทบาท หมายถึง ความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต หรือการเป็นที่ยอมรับของสังคม ในเรื่องของคน สัตว์ พืช สถานที่ อาหาร และเทศกาลต่างๆ อันได้แก่ สถานภาพ บทบาทหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบวินัย คุณธรรม ความเชื่อ

4. หัวข้อวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถานที่ หมายถึง การกระทำ กิจกรรมต่างๆของคน ที่เกี่ยวข้องกับคน สัตว์ พืช สถานที่ อาหาร และเทศกาล อันได้แก่ เหตุการณ์สำคัญ เวลาและการนัดหมาย ข้อมูลความจริง ประวัติศาสตร์ และความมีชื่อเสียงเป็นที่นิยม

5. หัวข้อวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับกิจกรรมความบันเทิง หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่างๆ ของคนที่เกี่ยวกับความบันเทิง ได้แก่ ดนตรี ภาพยนตร์ การแสดง

การวิเคราะห์เนื้อหาทางวัฒนธรรม หมายถึง การระบุหัวข้อทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในบทอ่านภาษาอังกฤษของแบบเรียนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของแบบเรียนชุด Super Goal และแบบเรียนชุด My World ลงในตารางการวิเคราะห์วัฒนธรรม

บทอ่านภาษาอังกฤษ หมายถึง ข้อเขียนภาษาอังกฤษแบบสั้นๆ ที่ปรากฏอยู่ในส่วนของการฝึกทักษะการอ่าน โดยมีเนื้อหาของบทอ่านที่เป็นความเรียงอย่างน้อย 10 บรรทัดขึ้นไป

แบบเรียนภาษาอังกฤษ หมายถึง หนังสือที่เรียบเรียงขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียน โดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ระดับการจัดการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน

เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร หมายถึง พื้นที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเขตตามราชการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดชุมพร

แนวทางจัดการเรียนการสอนความรู้ทางวัฒนธรรม หมายถึง ในการจัดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมอื่น ที่พบในบทอ่านกับวัฒนธรรมไทย การอธิบายและการนำไปใช้เพื่อความเข้าใจในการอ่าน

การลำดับความสำคัญของวัฒนธรรม หมายถึง การเรียงลำดับเนื้อหาวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทอ่านตามลำดับความถี่เรียงลำดับความถี่มากไปหาความถี่น้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบวัฒนธรรม ที่แฝงอยู่ในบทอ่านในแบบเรียนภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร
2. ทำให้เกิดความเข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในบทอ่านในแบบเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับการเรียนรู้
3. สามารถนำผลการวิจัย เป็นแนวทางของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอนความรู้ทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏอยู่ในบทอ่านในแบบเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร